

ת.ד 102 בני ברק
פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

זכר מואמינים

גליון שבועי מבית 'בני אמונים'
פרשת שמיני תשפ"ב שנה ט | גליון מס' 426

פניני אמונים

פניני תפלה בפרשה

פרתחו שערים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

תשעים ואחד פסוקים

מזה מאות בשנים נהגו להדפיס בסופה של כל פרשה את מנינם של פסוקי הפרשיות. למנין זה יש משמעות עמקה ומיוחדת, ואף כמה וכמה ספרים חברו כדי לבאר את העמק הטמון בסמינים אלו.

פרשה אחת יש בתורה שמספר הפסוקים בה הוא תשעים ואחד, כגימטריה של 'אמו', הלא היא פרשת השבוע - פרשת שמיני.

פרשה זו נקשרת לעניית אמו אף מכח העבדה שהיא מסתיימת בנושא פשרות המאכלים, והרי כבר כתבו הקדמונים כי 'מאכל בגימטריה 'אמו', ללמוד פי תקון המאכל נשלם בעניית 'אמו' על ברכתו.

אף הסימן שבו בחרו בעלי המסורה לציינו את מנין פסוקי פרשתנו - 'עבדך-ה' - קשור לעניית אמו, שכן המקפיד על עניית אמו ראוי לתאר 'עבדך-ה'.

ברצוני לספר על הסבה המיוחדת שקשרה אותי למנין הפסוקים של פרשה זו. מעולם לא התעניינתי במנין פסוקי הפרשיות, אלא שלפני כמה שנים, לאחר שנים רבות שרציתי לזכות לסים את קריאת 'שנים מקרא ואחד תרגום' כבר ביום ששי לפני כניסת השבת (כפי שפסק המג"א רפה ה), הצלחתי לעשות זאת לראשונה בערב שבת פרשת שמיני. מתוך שמחה של מצוה שאחזה בי בקריאת הפסוק האחרון של הפרשה, סמוך לכניסת השבת, התבוננתי במנין הפסוקים שנכתב בסמוך, ונפעמתי לראות שהוא קשור לענין שקרוב ללבי, ענין האמו. למדתי מכך שההתחזקות באמו מעלה את האדם בדרגתו, מרוממת אותו ומזכה אותו להתעלות בתורה ובמצוות.

בקריאת 'ונרוממה שמו יחדו',
שבת שלום ומכרה,

298 213 מחאכס"ל

אני טעיתי את ההלכה ואהרן אחי בא ולמד לי..."

דרש האדמו"ר בעל 'מנחת אלעזר' ממונקטש: בבוא האדם להשפיע על זולתו, מדת מודה על האמת חשובה היא עד למאד; כאשר הבריות מבחינים באדם שאינו מתעקש על צדקת דעתו, ואדרבה, מוכן לקבל את דברי זולתו ולהודות בטעותו, מסיקים הם מכף שאיש ישר הוא וחפוש האמת הוא נר לרגליו, ומתוך כך דעתו מתקבלת על לבם ובידו להשפיע עליהם לטובה.

עבדה זו נרמזת בתפלה הנאמרת מדי בקר: "לעולם" - למען תקונו העולם, "יהא אדם ירא שמים בסתר ובגלוי" - גם בגלוי יתנהג ביראת שמים כדי שילמדו ממנו הבריות לנהג ביראה, אולם זאת בתנאי שיהיה "ומודה על האמת", שאם לא כן, הכל יזלזלו בו ולא תהיה לו כל השפעה עליהם (דברי תורה ח"ה אות נו).

במקדש לא ענו 'אמן'

"ויבא משה ואהרן אל אהל מועד ויצאו ויברכו את העם וירא כבוד ה' אל כל העם" (ט כג)

במסכת תענית (טו ב) מובא כי במקדש לא היו עונים על הברכות 'אמן' אלא 'ברוך שם כבוד מלכותו... ויש להבין את טעם הדבר.

באר רבי חיים מפרידבורג, אחי המהר"ל מפראג:

בהיות המקדש על מכוננו, כאשר נגלה כבוד ה' לעין כל באמצעות הנסים שנעשו בו, היה העונה מצטרף למברך המצהיר בברכתו על מלכות ה', באמירת "ברוך שם כבוד מלכותו..." לפי שהכל ראו בחוש את "כבוד מלכותו". אולם, בזמן הגלות כאשר כבוד ה' נסתר, המברך ממליך את בוראו, והעונה "אמן" מסכים עמו מתוך אמונה כי במהרה יתגלה כבוד מלכותו.

רבי חיים חייקא מאמדור, תלמיד הפוגיד מפזריטש, הביא רמז לשנוי זה מתבת 'אמן':

'אמן' בגימטריה צ"א, רמז לכך שמשפיעה השכינה מבית המקדש לאחר החרבון, יש לענות אחר הברכות 'אמן' (אגרת הטייל חלק הדרש אות ב; חיים וחסד' עמ' כא).

'עשה למען שמך... למען יחלצון ידידך'

"ויאמר משה אל אהרן הוא אשר דבר ה' לאמר בקרבי אקדש ועל פני כל העם אכבד וידם אהרן" (י א)

פרש רש"י (ע"פ זבחים קטו ב) שפשהקדוש ברוך הוא עושה דין בצדיקים, נופל מוראו על הבריות, ובכך הוא מתעלה ומתקלס. שכן הבריות אומרות: אם בצדיקים כך, כל שכן בךשעים.

רבי אברהם יצחק שיינ, ר"מ בישיבת תפארת רושלים, מבאר על פי זאת כי לכך בתפלת 'אלקי נצור' לאחר שאנו מבקשים: "עשה למען קדשתך", מוסיפים אנו את הפסוק (תהלים ס ז): "למען יחלצון ידידך..." - שמבקשים אנו ששמו יתברך יתקדש כדי שיתחזקו ידידיו הצדיקים, ולא יתקדש שמו במיתתם, חלילה (ברכת איש').

הקדוש ברוך הוא מקבל את התפלה בשלמות

"וידבר משה אל אהרן ואל אלעזר ואל איתמר בניו הנותרים קחו את המנחה הנותרת מאשי ה' ואכלוה מצות אצל המזבח כי קדש קדשים הוא" (י ב)

פרש רש"י (ע"פ פסיקתא רבתי פרק מח) שמכך שפנתה התורה את אלעזר ואיתמר הנותרים נתן ללמד שמלכתחלה נגזרה הגזרה על כל ארבעת בניו של אהרן. אלא שתפלתו של משה לבטול הגזרה עשתה מחצה וגרמה ששנים מהם נותרו בחיים.

רבי משה אוסטרר, מחכמי הקלוזי בברוד, פרש שהפלה תפלה עושה מחצה נאמר רק ביחס לתפלה המעבדת על ידי המלאכים הממונים על כך. שמתוך שהם מדקדקים בכל תפלה המגיעה לידיהם, התפלה הולכת ומתמעטת. אך כאשר הקדוש ברוך הוא בעצמו מקבל את התפלה, אזי הוא ברב רחמיו מקבל את התפלה בשלמות. וזהו שבקש דוד (תהלים נה ב-ג): "האזינה אליקים תפילתי ואל תתעלם מתחנותי" - אלא תקבלה במלואה, לפי שמבקש אני "הקשיבה לי וענני" - אתה בעצמך (דרש משה' תהלים נה ג).

'מודה על האמת' בעבור 'לעולם'

"וישמע משה וייטב בעיניו" (י כ)

אמרו חכמים (ב"ר י ח) שפיון ששמע משה את דברי אהרן הוציא פרוז לכל המחנה ואמר:

תפלת צדיק עושה מחצה

בבד נעשה לעסקן ולפעיל בכיר בתנועת 'אגדת ישראל' שהלכה וצמחה באירופה כתנועה שאחדה את כלל קהלות ישראל ופעלה רבות למען שלומם וטובתם. רבי בנימין זאב אף נהל את 'קרן התורה' שנוסדה מטעם 'אגדת ישראל'.

במהלך אותן שנים נוצר קשר מיחד בין רבי בנימין זאב יעקבזון לבין רבי דב בער פרידמן, בנו של האדמו"ר רבי ישראל מטשורטקוב וחתנו של ה'פחד יצחק' מבוניאן. רבי דב בער שפנה בחבה 'רבי בערניו', מלבד גדלות קומתו הרוחנית, עסק אף הוא במרץ רב להרבות פעלים לתורה וליראה מטעם 'אגדת ישראל', ומטבע הדברים היו השנים נפגשים רבות ומשוחחים זה עם זה.

מפעם לפעם היה רבני בערניו תוהה באזני רבי בנימין זאב: "הלא אבי שליט"א הוא מנשיאיה של תנועת 'אגדת ישראל' שבה אתה פועל ועוסק, ומדוע אינך מבקר אף פעם אצלו?" אלא שרבי בנימין זאב היה משתמט ומשיב כי הוא לא יעשה זאת כל עוד לא תהיה לו מטרה ברורה. שכן באופן עקרוני הוא מקפיד שלא להטריח אף גדול בישראל ללא שיהיה לדבר מטרה ותכלית, על אחת כמה וכמה כשמדבר בזמן אדמור"י הדור, רבי ישראל מטשורטקוב.

יכול היה המצב להמשך כך, אלמלא באחת מפגישותיהם נגש רבי בערניו לרבי בנימין זאב ואמר לו, כי בבקורו האחרון אצל אביו פקד עליו הרבי להשתדל ולהביא לפניו את ידידו, הרב יעקבזון. לפניה כה אישית לא היה רבי בנימין זאב יכול לסרב. כמה ימים לאחר מכן נסעו השנים יחדו לחצרו של הרבי מטשורטקוב.

משוכנס רבי בנימין זאב אל החדר, לאחר שנים רבות שבהן לא זכה לראות את הרבי פנים אל פנים, פתח הרבי מיד ושאל: "נו...?"

רבי בנימין זאב לא היה מפתע מהשאלה. הוא נזכר מיד בבקשה שבקש מהרבי באותה פגישה בלתי נשכחת: "שנים עשר בנים כמנן שבטי י-ה", והוא השיב מיד: "שישה בנים, בחסדי השם..."

"אכן", השיב הרבי, "ממש כפי שסברתי מתחלה, תפלה עושה מחצה", ומיד המשיך וצוה: "בערניו, הבא נא לעקאך ומשקה..."

אשא דעי למרחוק' עמ' קפה

בנימין זאב החליט לנצל את ההזדמנות כדי לזכות בברכתו של הרבי ששמו יצא למרחוק כבעל מופת, ואשר רבים וטובים כבר נושעו בפרי בטן מכח ברכתיו.

לאחר נסיעה ארכה ברפכת מצא את עצמו עומד על מפתן דלתו של הרבי הקדוש. אלא שברגע האחרון, טרם נקש על הדלת, אחז אותו לפתע פיק ברפים. כבו אשכנזי שרשי שלא הכיר כלל את עולם החסידות, הוא לא ידע כיצד עליו לפנות לרבי, ובסתר לבו אף חשש מהתגובה שיקבל.

הוא החליט אפוא טרם כניסתו לצעד מעט בטפלת הסמוכה, ורק לאחר שסדר את מחשבותיו אָזר אִמְץ ונקש על הדלת.

הדלת נפתחה. הרבי קבלו בסבר פנים יפות, הושיבו ליד השלחן, הורה להגיש לו מיני תרגימא ואחר המתין במאור פנים למוצא פיו. במלים קצרות תאר רבי בנימין זאב את צרותו, ומשסיים לתנותה תלה את עיניו ברבי שישב על כסאו אחוז שרעפי קדש.

לאחר כמה דקות של המתנה נגער הרבי לפתע ושאל ברב: "ומה תרצה לבקש?"

"שנים עשר בנים כמנן שבטי י-ה", השיב רבי בנימין זאב ללא הסוס.

"אם זהו רצונו של הקדוש ברוך הוא, בודאי שהוא ימלא את שאלתך", הפטיר הרבי, אלא שרבי בנימין זאב לא ותר: "אני יודע שברצות ה' יוכל הוא למלא את בקשתי, אולם באתי לכאן פִּינּוּ שֶׁאֵינִי מִבְקֵשׁ שֶׁהַרְבֵּי יִבְטִיחַ לִי, שֶׁכֵּן אֶכּוּן יְהִיֶּה!" אלא שהרבי לא הוסיף מאומה, הוא רק חזר על דבריו ואמר: "אם זהו רצון ה', הרי שפך יהיה לך".

בקש רבי בנימין זאב לעמד על שלו ולחזר על בקשתו בפעם השלישית, אלא שהגבאי שעמד מן הצד הסה אותו באומר: "הן הרבי כבר חזר על דבריו פעם ופעמים, ומה לך כי תפציר עוד?!"

כשנה לאחר מכן נולד לרבי בנימין זאב ורעייתו בנם בכורם, ובמהלך השנים שלאחר מכן נולדו להם עוד חמשה בנים.

במהלך השנים שחלפו מאז הבקור גדל רבי בנימין זאב והתעלה בתורה וביראה, ובד

היה זה בשלהי דמייטא שנת תרפ"א בטיילת הנאה והמטפחת המתפתלת על גדות נהר האלבה, לחופו של כפר הנפש התירותי השוכן בשפולייה של העיר המבורג. במקום מרהיב זה אף בקשי הצליחו העוברים והשבים לגרע את עיניהם מהנוף המקסים שגפרש למולם ולהמשיך בדרך. למלוא האפק נשקפה העיר המבורג במלוא הדרה. בצריחיה ובניניה הנאים יצרה היא תמונת נוף משלמת, ובנהר הרוגע שזרם תחתיה שיטו סירות תירים קטנות שהוסיפו נפך לתמונה השלוה והבראשיתית.

רק אחד מבין העוברים והשבים, רבי

למלוא האפק נשקפה העיר המבורג במלוא הדרה. בצריחיה ובניניה הנאים יצרה היא תמונת נוף משלמת, ובנהר הרוגע שזרם תחתיה שיטו סירות תירים קטנות שהוסיפו נפך לתמונה השלוה והבראשיתית.

העיר המבורג שבגרמניה

בנימין זאב יעקבזון, התהלך לארצה של הטיילת ועיניו משפלות. הן הוא לא עזב את תלמודו והגיע לכאן כדי להנות מהנוף. הוא הגיע כשדאגה עמקה ממלאת את לבו, לאחר שחלפו כמה שנים מנשואיו והוא טרם זכה בפרי בטן.

רבי בנימין זאב יעקבזון, מי שלימים פהו פאר פאב"ד קופנהגן, התגורר באותן שנים בעיר מולדתו המבורג. לכפר הנפש המדבר הוא הגיע בעקבות שמועה שגנבה לאזניו מפי ידיד קרוב כי הרבי הקדוש רבי ישראל מטשורטקוב עומד להגיע לעירם למשך ימים מספר כדי להחליף כחות בכפר הנפש ששכן בשפולי עירם. רבי

ברכת קבוצת גליות

מהות הברכה

בברכה זו מבקשים אנו שבמהרה תבוא העת שבה ישמע בְרָמָה קול השופר שיבשר על שחרורנו משעבוד המלכות ועל קבוצת גליות ישראל מארצות פזוּרֵיהֶם.

יש הסוברים שנספח הברכה שלפנינו תקן רק לאחר חרבו, אבל בזמן הבית לא היו מבקשים בברכה זו על קבוצת גליות, אלא שלא יחרב בית המקדש ואלא יגלו ישראל מארצם (תשב"ץ ח"ב סי' קסא; תשובת מהר"ם חביב, הדפסה מכת"ב ב"ש"רו"ן קבץ יד עמ' טו). אולם יש החולק וסובר שגם בזמן הבית אמרו נספח זה, לפי שברב ימי בית שני היתה יד הגויים תקיפה על ישראל בארצם, ורבים מישראל היו גולים בארצות נכר (השגת רבי יעקב חגיז על תשובת מהר"ם חביב, הובא ב"ש"רו"ן שם עמ' פא).

בשש הברכות הקודמות בקטנו על הצרכים האישיים הנדרשים לנו בהיותנו שְׂרוּיִים בגלות: דעת, תשובה וסליחה, גאולה מהצרות הפוקדות אותנו, רפואה ופרנסה. בברכות הבאות אנו מבקשים על שלבי הגאולה העתידה (עיון תפלה בסדור אוצר התפלות).

מקור הברכה

לאחר שבקטנו על הפרנסה בברכת השנים אנו ממשיכים ומבקשים על קבוצת גליות ישראל בבוא הגאולה. חכמים סמכו את מקומה של בקשה זו לאחר ברכת השנים על פי לשון הפסוק (יחזקאל לו ח): "ואתם הרי ישראל עונכם תתנו ופריכם תשא לעמי ישראל כי קרבו לבוא". מפסוק זה משמע שקבוצת גליות יהיה בעת שהשנה מתברכת, ועל כן לאחר שבקטנו על ברכת הארץ יש לבקש על קבוצת הגליות (מגלה ז' ב).

רבי שלמה קלוגור הוסיף ובאר, שיעצם שליחת הברכה ביבול ארץ ישראל מעוררת למוד זכות על ישראל שישובו לאדמתם לאכל מפריה ולשבוע מטובה, לפי שהם הראויים מכל האמות להנות מתנובתה. לפיכך מיד לאחר שאנו מבקשים על ברכת הארץ, אנו מבקשים על קבוצת הגליות (חכמת התורה בהר עמ' קסח).

שופר גדול – על שום מה?

כיון שקבוצת גליות יעשה באמצעות תקיעת שופר גדול, כפְתוּב (ישעיהו כו יא): "היה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האבדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו לה בהר הקדש בירושלם", לכן אנו פותחים בברכה זו בבקשת "תקע בשופר גדול לחרותנו" (טור או"ח קיז).

חכמים אמרו כי השופר שתקיעתו תבשר את קבוצת גליות ישראל מכנה 'שופר גדול', לפי שהוא נעשה מקרנו הימנית של האיל שהעלה אברהם לעולה תחת יצחק בנו, וקרן של ימין תמיד גדולה משל שמאל (פרקי דרבי אליעזר לא).

רבי צדוק הכהן מלבליו כתב שאותו קול שופר גדול שישמע בעת הגאולה בא מפח קול צעקותיהם של ישראל בתפלה לה בכל הדורות. שבבוא הגאולה תצטרפנה כל הצעקות האלו לקול שופר גדול שיעורר כל נפש מישראל, גם אלו הרחוקים והנדחים, לבוא ולהשתחוות בהר ה' בירושלם (רס"י לילה אות ג).

מבנה הברכה

בברכה זו מבקשים אנו על קבוצת הגליות בשלושה אופני בקשה: "תקע בשופר גדול לחרותנו, ושא נס לקבוצת גליותנו, ומבצנו יחד מארבע כנפות הארץ". רבי אברהם בן הגר"א פירש כי בגלות סנחריב התחלקו ישראל לשלושה חלקים: עשרת השבטים התחלקו - חלקם הגלו מעבר להרי החשך, וחלקם מעבר לנהר סמבטיון, ואלו שבט יהודה ושבט בנימין פזרו בכל קצוות העולם.

כנגד הגולים מעבר להרי החשך אנו אומרים - "תקע בשופר גדול לחרותנו", כנגד הגולים מעבר לנהר סמבטיון אנו אומרים - "שא נס לקבוצת גליותנו", ועל הגולים בכל קצוות תבל אנו אומרים "ומבצנו יחד מארבע כנפות הארץ" (פרוש אבני אליהו בסדור 'אשי ישראל').

בונת אמן

אמת שאתה עתיד לקבץ גליות ישראל, והלואי שזוכה לקבוצת גליות זה במהרה.

אחת שאלתי

שאלה בהלכות ברכות ואמן

שאלה: ברכת 'תקע בשופר' מסתימת בחתימה: "מקבץ גליות עמו ישראל" בשונה מחתימת ברכת הגאולה - "גואל ישראל", שבה לא הזכיר "עמו" - מדוע?

השאלה והתשובה מעלון ויקרא:

השאלה: הלכה היא שמי שטעה ולא בקש "ותן טל ומטר" בימות הגשמים, עליו לחזור על תפלתו. ואם עבר זמן התפלה, יתפלל בתפלה הבאה פעמים שמונה עשרה. ויש להסתפק: כיצד ינהג מי שלא בקש "ותן טל ומטר" במנחה של ערב שבת, שהרי בתפלת ערבית שלאחריה אין את ברכת השנים?

התשובה: הישועות יעקב (או"ח קיז ג) הקריע שלא יתפלל בליל שבת פעמים שמונה עשרה, כיון שבין כה וכה אין מבקשים טל ומטר בתפלת ערבית בשבת (וראה שם דבריו). אולם הגר"ח מברסק (חדושי הגר"ח סטנסייל ברכות כו ב) כתב שיחלל בערבית פעמים שמונה עשרה, ובאר כי אף שבתפלה השניה לא יזכיר 'טל ומטר', מכל מקום הלא הזכרת 'טל ומטר' היא מסדר התפלה. וכשלא הזכיר 'טל ומטר' הרי הוא משנה ממטבע שקבעו חכמים בתפלה, וחיב להשלים תפלתו פאלו לא התפלל כלל.

וכאשר תקום מן הספר, תחפש באשר למדת אם יש בו דבר אשר תוכל לקימו

תשובות נתן לשלח לפקס
שמיספרו 08-9746102
או לכתבת המייל: 9139191@gmail.com

בין הפותרים נכונה יגרל א"ה סט' מקראות גדולות מחלק לפרשיות, מהדורת 'על והדר' ההגרלה מתקיים מדי שבוע ביום שלישי שלאחר הופעת העלון. התשובה ושם הזוכה יפרסמו א"ה בעלון פרשת מצרע.

הזוכים בהגרלה שהתקיימה בין שולחי התשובות לשאלה שהופיעה בעלון פרשת פקודי ופרשת ויקרא הם משפחת ברלין ממודיעין עלית ומשפחת לונגר מבני ברק

מנהג קדום היה בישראל לברך ברכות השחר איש באזני רעהו, כדי לזפות זה את זה בעגנית אמן, ובכך להשלים את חובת עגנית תשעים אמונים ביום. להלן מקצת אפרות, פנינים והנהגות בענין זה.

מנהג אבותינו בידינו

כיון שראוי לכל אדם לענות בכל יום לכל הפחות תשעים אמונים על ברכות (מלבד האמונים שעונים על הקדישים), לפיכך נהגו רבים לברך ברכות השחר בבית הפנסת בצותא; באפן שהאחד מברך בקול רם וחבריו עונים אמן על ברכותיו, ולאחר מכן אחד העונים עומד ומברך ברכותיו שלו וחבריו עונים אמן, וכן כל החבורה כלה, וכך אזכים להשלים את מכסת תשעים אמונים (ש'לחן ערוך' אורח ח' ד; מגן אברהם' שם ט; משנה ברוכה' שם יג).

תשעים אמונים לפני התפלה

טעם נוסף לעגנית אמן אחר ברכות השחר דוקא, מובא בהגהות 'בני אבא' על ספר 'פתורא דאבא' (ענין ברכות השחר אות ו) על פי דברי האדמו"ר רבי צבי הירש מזידיטשוב, שצריך לענות תשעים אמונים אלו עוד קודם תפלת שמונה עשרה של שחרית. האפשרות היחידה להגיע למכסה זו עוד לפני תפלת שחרית היא באמצעות שמיעת ברכות השחר מפמה אנשים לפני התפלה.

בהגהות 'בני אבא' הוכיח כן מדברי הזהר (תקוני ז"ח שם) שמי שנבצר ממנו לענות תשעים אמונים, יכון בחמש עשרה ויזין הפותחות את התבות הראשונות בתפלה "ויציב ויכוון..." אשר יחד עם האות א' של תבת 'אמת' הקודמת להו הרי הן בגימטריה תשעים ואחת פגימטריה של 'אמן'. וכיון שתפלה זו נאמרת קודם שמונה עשרה, יש ללמד מקב שיש להשלים את מכסת תשעים האמונים לפני תפלת שחרית.

פתיחת שערי תפלה

גם רבי אהרן מזיטומיר, תלמידו הגדול של רבי לוי יצחק מברדיצ'וב, הורה שיש להשלים עגנית צ' אמונים עוד לפני התפלה, ומוסיף שכל אדם המקפיד על כך: "יכול לפתח פתח לנס התפלה". בדבריו הוא מבאר באריכות כי כדי שתתקבל התפלה על האדם לפתח שלושה שערים, ועגנית תשעים אמונים היא הפותחת שלושה שערים אלו. את דבריו הוא הוסיף במשפט מעורר לב: "והדברים הללו עומדים ברומו של עולם" (תולדות אהרן' שופטים).

לכבוד 'בני אמונים',

כמי שמשמש כמלמד בכתה גבוהה בת"ת באזור השפלה ונהנה מאד מהעלונים שלך, בראשית דברי ברצוני להודות לך על העקביות בהוצאת העלונים הנפלאים לאור מדי שבוע. העלון שלך בולט בהשקעה הרבה הנקרת בכל מלה שכתובה בו, כמו גם בעצובו החיצוני המהדר והמרהיב.

באפן אישי כבר כמה שנים שאני מחבר מאד לכל הנושא של הקפדה על עגנית אמן ובפרט על ברכות השחר - ואני זקוף זאת לזכותכם!

כמוכן, שבמסגרת עבודת הקדש אני רואה כחובה קדושה וכזכות גדולה להטמיע את הנושא הזה גם בתלמידי, והחמר האיכותי שאתם מספקים לנו מדי שבוע בעלון הנפלא הזה מסייע למטרה בהחלט.

התלמידים שלנו כבר מרגלים לחלק את עצמם לחברותות או לקבוצות, ובאפן הזה הם מברכים את ברכות השחר.

אציין לטוב מיוחד את פנת המסר השבועי של מוסד 'בני אמונים' הרב מרמורשטיין שתמיד מצליח לגעת בנקודה הנכונה. מעבר לדברי החזק וההתעוררות הנפלאים שאתם מביאים בעלון, הרב מרמורשטיין נוגע בנקודות פרקטיות ונפר בברור שהקשר שלו לנושא הזה הוא עמק ביותר, והוא מחבר כל כלי לכל הפעילות הנפלאה היוצאת מבית מדרשו, ודבריו שיוצאים מהלב אכן נכנסים אל הלב.

תודות וברכות,
ח. נוימן, - ירושלים.

נתן לשלח מכתבים
לפקס שמספרו 08-9746102
או לכתבת המייל: 9139191@gmail.com

בעל ה'ערוך השלחן'

כ"ב באדר תרס"ח

בעל ה'ערוך השלחן' זצ"ל

הגאון רבי יחיאל מיכל אפשטיין נולד בעיר בוברויסק שבבלארוס בשבט תקפ"ט. כבר מצעירותו הרגיל עצמו ללמד בצורה שיטתית ומסכמת, ובדרך זו חבר את ספרו ההלכתי המקיף והמפורסם 'ערוך השלחן'. ספר זה נכתב לפי מתכנת ה'שלחן ערוך', באותה חלקה לסימנים אך בהרחבה רבה, ובתוספת הדעות השונות שהתחדשו עד ימיו. בנוסף לספרו זה חבר גם את 'ערוך השלחן העתידי' שבו יחד את הדבר על ההלכות שאינן נוהגות בזמן הזה.

בשנת תרמ"ג נקרא לשמש כרב העיר נובהרדוק. בתפקידו זה שמש כשלושים וארבע שנה. נפטר בכ"ב באדר ב' תרס"ח, ומנוחתו פבוד בבית העלמין שבנובהרדוק.

לקט מפיסקיו בספרו 'ערוך השלחן' על מעלת עגנית אמן:

- "עגנית אמן מועיל מאד שתקבל תפלתו" (אורח קל א).
- "חובה על כל מי ששומע ברכה לענות אמן, ומי שלא ענה אמן עברה גדולה בידי" (אורח ח' קכד יא).
- "בעגנית אמן תלוי עקר האמונה, ולכן ילמד אדם בניו הקטנים שיענו אמן" (שם).
- "כששומע שעושין מי שברך לאחד, נכון לענות אמן ובה מקיים מצות 'ואהבת לרעך כמוך'" (אורח ח' טו א).